

Janina Kamińska

*Uniwersytet Warszawski**

Email: j.kaminska@uw.edu.pl

ORCID: 0000-0002-4674-8669

„Kwartalnik Pedagogiczny” (1956–2021) – czasopismo Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego**

Summary

KWARTALNIK PEDAGOGICZNY (“EDUCATION RESEARCH QUARTERLY”) (1956–2021) –
JOURNAL OF THE FACULTY OF EDUCATION OF THE UNIVERSITY OF WARSAW**

Kwartalnik Pedagogiczny (“Education Research Quarterly”) has been published by the University of Warsaw since 1956. The journal was established by Prof. Bogdan Suchodolski, who also became its first editor-in-chief. In 1970, the duties were taken over by Prof. Łukasz Kurdybacha, and in 1974 by Prof. Wincenty Okoń. In the years 1985–1992 the journal was led by Prof. Czesław Kupisiewicz, in 1992–2012 by Prof. Andrea Folkierska, in 2012–2013 by Prof. Mirosław S. Szymański, and in 2013–2021 by Prof. Adam Fijałkowski. Currently, Prof. Joanna Madalińska-Michalak is the journal’s editor-in-chief. Since the very beginning, the journal has published the latest research results and articles presenting different approaches to pedagogical and educational issues in Poland, and in the world. They are published in the “Articles”, “Colloquia” and “Research Materials and Reports” sections. The journal publishes review articles and texts in foreign languages as well. The authors of the texts are scientists from various fields of research: educators, psychologists, philosophers, sociologists, creators of culture, social activists, as well as young adepts of science – graduates of pedagogical faculties and doctoral students. This article presents an outline of the history of the journal in the years 1956–2021. The basis for the preparation of the text was an analysis of the content of the journal published over the course of 65 years, and the literature on the subject. *Kwartalnik Pedagogiczny* is one of the leading Polish scientific journals. For 65 years, it has been a journal of the Warsaw pedagogical community, which involved Polish and foreign authors representing different views on pedagogical issues,

* Adres: Zakład Humanistycznych Podstaw Pedagogiki, Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego, ul. Mokotowska 16/20, 00–561 Warszawa

** Finansowanie publikacji: Uniwersytet Warszawski

who understand the need for interdisciplinarity and research openness. The history of the journal is worth undertaking more extensive research and preparing a monograph.

Keywords: pedagogy, *Kwartalnik Pedagogiczny* (Education Research Quarterly), Faculty of Education at the University of Warsaw, pedagogical periodicals

Wprowadzenie

„Kwartalnik Pedagogiczny” ukazuje się nieprzerwanie od 65 lat, co świadczy o jego żywotności i ważnym miejscu wśród innych periodyków pedagogicznych funkcjonujących w obiegu naukowym. Przyjmując definicję czasopism naukowych za Teresą Ostrowską można stwierdzić, iż Kwartalnik jest pismem specjalistycznym informującym o najnowszych wynikach badań, ukazującym interpretację wydarzeń edukacyjnych i oświatowych oraz stymulującym do dalszych poszukiwań badawczych. Dla Redakcji tego czasopisma ważna jest analiza i selekcja tekstów przyjmowanych do druku (Ostrowska, 1975a, s. 68; Ostrowska, 1975b, s. 60, s. 66).

Dzieje „Kwartalnika Pedagogicznego” doczekały się już kilku niewielkich omówień. Ukazywały się one przede wszystkim na łamach czasopisma, a były to najczęściej słowa wstępne od Redakcji – zwykle w numerach jubileuszowych – lub słowa wstępne nowych redaktorów naczelnych. Z okazji pięciolecia kwartalnika Redakcja opublikowała też spisy treści, a w 1966 r. ukazał się osobny numer „Kwartalnika Pedagogicznego” ze spisami treści kwartalników z 10 lat (*10-letni spis treści*, 1966). Do 1994 r. spisy treści kwartalnika, ukazujące się w poszczególnych kwartałach były publikowane w ostatnim numerze czasopisma tego roku.

W 1986 r., z okazji 30. rocznicy ukazywania się „Kwartalnika Pedagogicznego”, opublikowano wywiad z twórcą czasopisma, prof. Bogdanem Suchodolskim, przeprowadzony przez prof. Czesława Kupisiewicza – specjalistę w dziedzinie dydaktyki i ówczesnego redaktora naczelnego oraz Irenę Wojnar – uczennicę Bogdana Suchodolskiego, prof. Wydziału Pedagogicznego UW, pedagoga kultury i specjalistkę wychowania estetycznego (Kupisiewicz, Wojnar, 1986, s. 3). Profesor przypomniał niełatwe czasy, w których powstał Kwartalnik, m.in. konieczność dostosowania stylistyki tekstów do wymogów ideologii socjalistycznej. Mówił też o potrzebie łączenia teorii i praktyki oraz o wyzwaniach, jakie stoją przed naukami pedagogicznymi.

Najpełniejsze omówienie historii „Kwartalnika Pedagogicznego” ukazało się w numerze 4 z 2007 r., z okazji 50-lecia czasopisma. Był to tekst mojego autorstwa, który został opublikowany w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej. Do tego numeru dołączona została płyta CD, przygotowana razem z prof. Rafałem Godonem, zawierająca wykaz tytułów artykułów z pięćdziesięciu lat działalności czasopisma. Tekst z tej okazji opublikowałam także w „Roczniku Pedagogicznym” w 2007 r. (Kamińska, 2007c). W 2014 r. ówczesny redaktor naczelny, historyk wy-

chowania prof. Adam Fijałkowski, w rozmowie z prof. Ireną Wojnar przypomniał początki tworzenia „Kwartalnika Pedagogicznego” (Wojnar, Fijałkowski, 2014, s. 77–94). Artykuł ukazał się w numerze jubileuszowym z okazji 60-lecia Wydziału Pedagogicznego UW. Wspólnie z Adamem Fijałkowskim przygotowałam ponadto dwa zeszyty tematyczne poświęcone profesorom Wydziału, których teksty ukazywały się na łamach „Kwartalnika Pedagogicznego”. Była to sprzyjająca okoliczność nie tylko do przypomnienia biografii naukowych profesorów, ale także do nowego odczytania ich artykułów drukowanych w Kwartalniku.

O „Kwartalniku Pedagogicznym” na 60-lecie działalności ukazał się zwięzły artykuł Adama Fijałkowskiego, w którym pokazał początki pisma i warunki, w jakich powstawało i osoby redaktorów naczelnych, ale także skłonił do refleksji na temat tradycji i nowatorstwa w nauce, a także przyszłości czasopism naukowych, które podlegają ciągłym ocenom parametryzacyjnym oraz konieczności przygotowywania sprawozdań i raportów (Fijałkowski, 2016, s. 9–13).

Niniejsze opracowanie dziejów „Kwartalnika Pedagogicznego” jest próbą przedstawienia ciągłości czasopisma – nie tylko jego struktury i głównych obszarów badawczych, dawnych i współczesnych przedstawicieli pedagogiki oraz nauk humanistycznych i społecznych, ale także ukazaniem rozwoju pedagogiki.

*

„Kwartalnik Pedagogiczny” powstał pod koniec 1956 r. na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego z inicjatywy prof. Bogdana Suchodolskiego (1903–1992), pedagoga kultury, filozofa, ówczesnego kierownika Katedry Pedagogiki Ogólnej. Zapewne chciał nawiązać do tradycji czasopisma o tym samym tytule, które było wydawane przez Stowarzyszenie Chrześcijańsko-Narodowe Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w latach 1928–1938, a Profesor publikował tam swoje teksty. Poza nim pisali dlań artykuły także polscy pedagodzy, psychologowie, filozofowie i socjologowie, których wkład w narodziny dyscyplin jest nieprzemijający m.in.: Stefan Baley (1885–1952), Józef Chałasiński (1904–1979), Ludwik Chmaj (1888–1959), Józef Lewicki (1882–1942), Bogdan Nawroczyński (1882–1974), Henryk Rowid (1877–1944), Kazimierz Sośnicki (1883–1976), Stefan Szuman (1889–1972), Florian Znaniecki (1882–1958). Tak liczne grono badaczy różnych dziedzin wskazywało na interdyscyplinarność pedagogiki (Kamińska, 2007, s. 35).

W szczególnym momencie, po przełomie październikowym, czyli tzw. odwilży, gdy do władzy doszedł Władysław Gomułka, nastąpiła nowa odsłona „Kwartalnika Pedagogicznego”. Po latach skostnienia i prześladowań w różnych dziedzinach aktywności społecznej, także w nauce – odczuwalna była liberalizacja życia. Uczelnie zaczęły doświadczać większych możliwości badawczych, publikacyjnych oraz deli-

katnego otwarcia na zewnątrz. Możliwe bowiem stały się wyjazdy na uniwersytety europejskie i nawiązywanie kontaktów z tamtejszym środowiskiem naukowym. Nie była to jeszcze pełnia wolności, ale – jak wspomniała Irena Wojnar (1924–2021) – „były to czasy otwarcia na świat, wtedy można było i czytać książki, i sprowadzać książki, wtedy się zaczęły wyjazdy” (Pankowska, 2004, s. 105). W kolejnym wywiadzie tak charakteryzowała ten okres:

[...] Przemiany oczywiście narastały stopniowo, ale odczuwaliśmy jako coś niesłychanego to, co się wówczas dokonało. Po nocy stalinowskiej, po latach prześladowań i napięć politycznych, Władysław Gomółka, który wtedy był kimś w rodzaju „człowieka opatrnościowego”, odblokował zasadnicze usztywnienia ideologiczne i polityczne, tak dotkliwie odczuwalne w środowisku naukowym. W Polsce przemiany okazały się owocne i wyraźne (Wojnar, Fijałkowski, 2014, s. 84).

Był to też szczególny czas dla Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego. Funkcjonujący od 1953 r. Wydział był „młodą” jeszcze jednostką, ale z tradycją kształcenia pedagogicznego sięgającą 20-lecia międzywojennego oraz dobrą i ambitną kadrą. Dziekanem Wydziału był wówczas prof. Ryszard Wroczyński (1909–1987), specjalista pedagogiki społecznej i historyk wychowania. Początek jego kadencji przypadł na przeprowadzkę i zmianę warunków lokalowych. Po kilku latach stłoczenia w pomieszczeniach przy ul. Spasowskiego 4, Wydział uzyskał nową siedzibę w kampusie głównym przy Krakowskim Przedmieściu. Na fali odwilży, do pracy przywrócony został prof. Bogdan Nawroczyński, który w okresie stalinowskim został zwolniony z Uniwersytetu Warszawskiego. Wykładał treści odnoszące się do ustrojów i reform szkolnych, czyli zagadnienia dotyczące pedagogiki porównawczej. Rozpoczęły się także wykłady z pedagogiki specjalnej, które prowadziła prof. Maria Grzegorzewska (1888–1967), a także ćwiczenia Janiny Doroszewskiej (1900–1979). Do wcześniej wykładanych przedmiotów – pedagogiki ogólnej, dydaktyki, oświaty dorosłych, historii wychowania, a także przedmiotów psychologicznych: psychologii ogólnej, rozwojowej i wychowawczej – dołączyły nowe treści. Dzięki związkom z nauką europejską oraz literaturze zachodniej rozszerzony został także zakres przekazywanej wiedzy. (Skład Uniwersytetu 1956/1957, s.10, 76; Skład osobowy 1957/1958, s. 94–99). Pomocą służyły także teksty „Kwartalnika Pedagogicznego”, w którym zamieszczane były najnowsze wyniki badań uczonych z różnych ośrodków.

Do grona redakcyjnego „Kwartalnika Pedagogicznego” wszedł dziekan Wroczyński, a także prof. Wincenty Okoń (1914–2011), dydaktyk, znawca procesu nauczania, uczenia problemowego, gier i zabaw dydaktycznych. Sekretarzem redakcji została asystentka prof. Suchodolskiego – Eugenia Dąbrowska, która zajmowała się zagadnieniami pedagogiki porównawczej, a w „Kwartalniku Pedagogicznym” była dobrym i sprawnym redaktorem (Wojnar, Fijałkowski, 2014, s. 87). Nad treściami

ideologicznymi czuwał Eustachy Kuroczko (1901–1956), a po nim Wiktor Szczerba, autor prac z zakresu pedagogiki socjalistycznej i teorii wychowania wojskowego (Kamińska, 2007, s. 37; Kamińska, 2007, s. 65).

Ten Komitet Redakcyjny był do 1959 r. wspierany przez Radę Redakcyjną, do której weszli profesorowie spoza Uniwersytetu Warszawskiego: Józef Kwiatek (1911–1964) pedeutolog z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Zygmunt Mysłakowski (1890–1971) filozof i pedagog kultury z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kazimierz Sośnicki (1883–1976), dydaktyk i teoretyk wychowania z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Stanisław Tync (1889–1964) historyk wychowania Uniwersytetu Wrocławskiego (Kamińska, 2007, s. 37, s. 65).

Zespół redakcyjny pracował do wydarzeń Marca’68. Potem nastąpił kolejny etap upolitycznienia uczelni, poprzedzony wystąpieniami studentów, a następnie usunięciem wielu wybitnych osób. Uniwersytet musiał opuścić m.in. Suchodolski. Profesor doprowadził prace redakcyjne do końca 1969 r., a w 1970 r. funkcję redaktora naczelnego przejął historyk wychowania prof. Łukasz Kurdybacha (1907–1972). Poza autorstwem wielu prac historyczno-oświatowych, legitymował się także znajomością procesu wydawniczego i prac redakcyjnych. Wcześniej pracował w Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik” oraz w Państwowym Instytucie Wydawniczym, a w Polskiej Akademii Nauk zainicjował czasopismo „Rozprawy z Dziejów Oświaty” oraz dwie serie wydawnicze: Archiwum do Dziejów Oświaty i Monografie z Dziejów Oświaty (Bartnicka, 2004, s. 120; Bartnicka, 2004, s. 134; Szulakiewicz, 2004, s. 40; Szulakiewicz, 2004, s. 44; Kamińska, 2007, s. 46).

Z pierwotnej redakcji pozostał jedynie Wincenty Okoń, a do prac w „Kwartalniku Pedagogicznym” Kurdybacha włączył nowe osoby. Dominowali pracownicy z Uniwersytetu Warszawskiego: Czesław Dejnarowicz (1925–2015), autor tekstów o zagadnieniach polityki wydawniczej i literatury naukowej, redaktor miesięcznika ZHP „Harcerstwo”; Stanisław Mika (1931–2017), psycholog społeczny; Tadeusz Wujek (1927–2002), andragog. Spoza UW zaprosił do współpracy Heliodora Muszyńskiego, teoretyka wychowania z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (Kamińska 2007, s. 46). W okresie prowadzenia redakcji przez Kurdybachę trzykrotnie zmieniali się sekretarze. Funkcję tę sprawowali kolejno: Krzysztof Kruszewski (1939–2015), adiunkt Katedry Dydaktyki; Albin Kelm (1928–2006), starszy wykładowca Instytutu Pedagogiki UW zajmujący się pedagogiką społeczną i opiekuńczą; Tadeusz Lewowicki, adiunkt z Zakładu Dydaktyki (Kamińska, 2007, s. 47).

Po śmierci Kurdybachy stanowisko redaktora naczelnego „Kwartalnika Pedagogicznego” pozostało nieobsadzone do końca 1973 r. Nowym redaktorem w 1974 roku został prof. Wincenty Okoń, który z piśmem związany był od początku i miał bardzo dobre rozeznanie w prowadzonych pracach. Profesor sprawował tę funkcję przez dziesięć lat – do 1984 r. Wzorem lat wcześniejszych do pracy w redakcji

został włączony także dziekan Wydziału – wówczas był nim Czesław Kupisiewicz (1924–2015) autor ważnych prac i podręczników z zakresu dydaktyki, który w latach 1969–1972 był prorektorem Uniwersytetu Warszawskiego (Kamińska, 2007, s. 48). Do prac redakcyjnych powrócił Ryszard Wroczyński, a po jego odejściu 1977 r. do redakcji Okoń włączył Jadwigę Walczynę (1916–1991), specjalistkę pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej oraz Czesława Banacha (1931–2020), pedeutologa i specjalistę polityki edukacyjnej. W 1984 r. Banach został redaktorem naczelnym miesięcznika „Nowa Szkoła”, a w redakcji „Kwartalnika Pedagogicznego” zastąpił go Krzysztof Kruszewski (1939–2015). Od 1981 r. członkiem redakcji był także Stefan Wołoszyn (1911–2004), specjalista historii wychowania i pedagogiki ogólnej.

Profesor Okoń, kierując się wzorem pierwotnego kształtu pisma, powołał Radę Redakcyjną, której przewodniczył Bogdan Suchodolski. Zasiadali w niej głównie profesorowie Wydziału Psychologii i Pedagogiki UW, a także z innych ośrodków uniwersyteckich i naukowych, m.in. andragog, pedeutolog i pedagog specjalny Ludwik Bandura (1904–1984) z Uniwersytetu Gdańskiego; dydaktyk i pedagog społeczny Jan Konopnicki (1905–1980) z Uniwersytetu Jagiellońskiego; komparatysta, teoretyk wychowania Karol Kotłowski (1910–1988) z Uniwersytetu Łódzkiego; andragog Tadeusz Nowacki z Instytutu Kształcenia Zawodowego w Łodzi oraz socjolog Jan Szczepański (1913–2004) z Instytutu Filozofii PAN.

Funkcję sekretarza pełnił nadal Tadeusz Lewowicki. Na tym stanowisku zastąpił go w 1975 r. Stefan Mieszalski – wówczas asystent w Zakładzie Dydaktyki. Pod koniec 1981 r. i w roku 1982 obowiązki sekretarza redakcji pełniła dr Elżbieta Putkiewicz, a w 1983 r. ponownie sekretarzem został Mieszalski (Kamińska, 2007, s. 49).

W 1985 r. Okoń przekazał redakcję „Kwartalnika Pedagogicznego” Czesławowi Kupisiewiczowi. Rada Redakcyjna pozostała w zasadzie bez zmian, a wśród członków redakcji zasiadali: ówczesna dziekan prof. Anna Przeclawska (1929–2010) – specjalistka teorii upowszechniania kultury i literatury wśród dzieci i młodzieży; Krzysztof Kruszewski, a od 1987 r. prof. Krzysztof Konarzewski – specjalista teorii wychowania moralnego. Sekretarzem redakcji pozostał Mieszalski.

W latach 1992–2011 pismem kierowała prof. Andrea Folkierska, specjalistka filozofii edukacji. Do redakcji włączyła historyczkę wychowania prof. Kalinę Bartnicką i dydaktyka prof. Mirosława S. Szymańskiego. Powołała także Radę Programową, której przewodniczyła, a członkami Rady byli przedstawiciele pedagogiki, psychologii i socjologii. Od 2004 r. Redakcję wspomagała także Rada Konsultacyjna, która składała się z przedstawicieli świata nauki: pedagogów, psychologów, socjologów, filozofów, m.in. z Niemiec, Wielkiej Brytanii, Izraela, Nowej Zelandii i Irlandii, a od 2007 r. także z USA. Nastąpiło wyraźne umiędzynarodowienie składu zespołu redakcyjnego „Kwartalnika Pedagogicznego”.

Kolejny redaktor naczelny Mirosław S. Szymański położył także nacisk na międzynarodowy skład redakcji i włączył jeszcze przedstawicieli Japonii, Czech, Słowacji i Ukrainy, a z Polski – profesorów z Uniwersytetu Warszawskiego: dziekan Wydziału Pedagogicznego Annę Wiłkomirską, Ewę Czerniawską z Wydziału Psychologii oraz filologa Sambora Gruczę z Instytutu Lingwistyki Stosowanej. Ten zespół stanowił Międzynarodową Radę Naukową, Programową i Konsultacyjną. W redakcji zasiadała dziekan Wiłkomirska oraz historyk wychowania Adam Fijałkowski, a sekretarzem był filozof edukacji, adiunkt Jan Rutkowski. Redaktor Szymański powołał także redaktorów tematycznych, którzy konsultowali treści artykułów z poszczególnych subdyscyplin pedagogicznych. W tym gronie zasiadali głównie pracownicy naukowcy Wydziału Pedagogicznego, a także dwie osoby spoza UW: Janusz Gęsicki (1951–2019) i Stefan Kwiatkowski – obaj z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej.

Profesor Mirosław S. Szymański pełnił funkcję redaktora do początku 2013 r. Numer drugi „Kwartalnika Pedagogicznego” z 2013 r. ukazał się już pod kierunkiem nowego redaktora Adama Fijałkowskiego. Podczas jego kadencji dochodziło do licznych zmian w składzie redakcyjnym. Czterokrotnie zmieniali się sekretarze redakcji (Maja Bogajczyk – pracownik administracyjny Wydziału Pedagogicznego UW, adiunkt Piotr Zańko – zajmujący się edukacyjnymi badaniami oporu kulturowego, Magdalena Rzepka – doktorantka Wydziału Pedagogicznego UW i adiunkt Joanna Dobkowska, badająca kompetencje komunikacyjne i poprawność językową dzieci), a do wcześniej pracujących w redakcji osób dołączyli nowi członkowie, pracownicy Wydziału Pedagogicznego UW: Anna Kowalewska – specjalistka biomedycznych podstaw rozwoju i wychowania, Małgorzata Żytka – specjalistka edukacji wczesnoszkolnej, Anna Jawor, zajmująca się socjologią kulturową, Grzegorz Szumski, który zajmuje się psychologią edukacyjną, edukacją włączającą i bada rozwój kompetencji społecznych dzieci z niepełnosprawnościami. Adam Fijałkowski do wcześniejszej Międzynarodowej Rady Naukowej, Programowej i Konsultacyjnej powołał jeszcze uczonych z Belgii, Rosji, Włoch i Węgier, a także nowe osoby z Niemiec. Redaktor zaprosił także polskich badaczy, głównie z Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego. W radzie zasiadał również Mirosław S. Szymański, były redaktor naczelny, zatrudniony w tamtym okresie w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej.

1 marca 2021 r. redaktorem naczelnym „Kwartalnika Pedagogicznego” została prof. Joanna Madalińska-Michalak, kierująca Katedrą Dydaktyki i Pedeutologii na Wydziale Pedagogicznym UW. Jest także profesorem honorowym Uniwersytetu w Aarhus, w Danii. W latach 2014–2020 przewodniczyła Polskiemu Towarzystwu Pedagogicznemu. Profesor Madalińska-Michalak współpracuje z licznymi organi-

zaczajami pedagogicznymi o zasięgu międzynarodowym: od 2018 r. jest wiceprzewodniczącą World Education Research Association (WERA) oraz od roku 2016 przewodniczącą Teacher Educational Policy in Europe Scientific Network (TEPE Network), ponadto jest członkinią Rady Dyrektorów ds. Europy w ramach International Council on Education for Teaching – ICET (Międzynarodowej Rady ds. Edukacji Nauczycieli) i członkinią Rady Zarządczej European Educational Research Association (EERA). Madalińska-Michalak włączyła do redakcji pracowników naukowych Wydziału Pedagogicznego UW, profesorów: Grzegorza Szumskiego; Elżbietę Durys – zajmującą się zagadnieniami kina współczesnego i filmu, a także problematyką gender; Agnieszkę Naumiuk – specjalistkę pedagogiki społecznej i doktor Joannę Dobkowską. Sekretarzem redakcji została doktorantka Paulina Nowak. Ponadto, na wniosek redaktor naczelnej, Rada Wydziału Pedagogicznego UW powołała Radę Naukową, do której zostało zaproszone międzynarodowe grono uczonych. Z polskich uczelni weszli: Anna Odrowąż-Coates, prof. Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, specjalistka pedagogiki opiekuńczej; prof. Agnieszka Cybal-Michalska dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, specjalistka pedagogiki ogólnej i socjologii edukacji, zainteresowana socjopedagogicznymi problemami młodzieży i globalizacją współczesnego świata; prof. Krzysztof Rubacha kierujący Katedrą Pedagogiki Szkolnej w Instytucie Nauk Pedagogicznych, na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, zajmujący się metodologią badań społecznych; prof. Bogusław Śliwerski z Uniwersytetu Łódzkiego, kierujący Katedrą Teorii Wychowania, specjalista pedagogiki ogólnej, filozoficznych, teoretycznych podstaw wychowania i pedagogiki porównawczej; prof. Tomasz Szkudlarek, kierownik Zakładu Filozofii Wychowania i Studiów Kulturowych Instytutu Pedagogiki na Uniwersytecie Gdańskim, zajmujący się filozofią edukacji i pedagogiką kultury. Zagraniczni członkowie rady to uznani w środowisku naukowym przedstawiciele różnych subdyscyplin pedagogicznych. Profesorowie Michael W. Apple z Uniwersytetu Wisconsin-Madison w USA (Michael W. Apple) oraz Northeast Normal University Changchun z Chin oraz Gert Biesta z Maynooth University w Irlandii, University of Edynburg w Szkocji, a także University of Humanistic Studies w Holandii, którzy zajmują się głównie zagadnieniami polityki edukacyjnej (Gert Biesta); prof. Maria Assunção Flores, to pedeutolog z University of Minho w Portugalii – przewodnicząca International Study Association on Teachers and Teaching (ISATT) w latach 2013–2019, a obecnie przewodnicząca Zarządu The International Collaborative Action Research Network for the Portuguese; prof. A. Lin Goodwin z Faculty of Education University of Hong Kong zajmująca się pedeutologią i komparatystyką pedagogiczną; Eric Mangez (prof. University of Louvain, *visiting* prof. University of Edinburgh) z dużym dorobkiem w dziedzinie socjologii edukacji i polityki edukacyjnej; prof. Joe O'Hara z Dublin City University

w Irlandii, zajmujący się pedeutologią i polityką edukacyjną; prof. Qing Gu z Institute of Education University College London, dyrektor UCL Centre for Educational Leadership, która jest także zastępcą redaktora naczelnego „Teachers and Teaching: Theory and Practice”. Do Rady Naukowej weszła także prof. Barbara Schneider z Johnem A. Hannah University College of Education and the Department of Sociology zajmująca się socjologią edukacji. Profesor Schneider prowadzi liczne projekty badawcze, posiada bogaty dorobek publikacyjny i jest członkiem American Association for the Advancement of Science (AAAS) oraz National Academy of Education, the American Educational Research Association (AERA), a ostatnio dołączyła także do Finnish Academy of Science and Letters.

W okresie 65-lat funkcjonowania pisma kolejni redaktorzy „Kwartalnika Pedagogicznego” niewątpliwie wprowadzali swoje wizje czasopisma, podejmowali aktualne tematy, wynikające często z sytuacji w kraju i z polityki państwa, w tym polityki oświatowej. Szczególnie w początkowych latach funkcjonowania pisma, zamieszczane artykuły odnosiły się do pedagogiki socjalistycznej i jej duchowych przedstawicieli (przede wszystkim Włodzimierza Illicza Lenina). Publikowane teksty były obarczone narracją w duchu ideologii socjalistycznej. Zapewne nie było to łatwe zadanie dla autorów, gdyż treści ważne pedagogicznie trzeba było przemycać w obudowie ideologicznej. W 1963 r. w słowie Od Redakcji czytamy:

[...] Walka o socjalistyczną świadomość człowieka, o jego pełne zaangażowanie społeczne jest bardzo istotnym elementem walki o socjalizm. Składa się na nią zarówno działalność naukowa, teoretyczna jak i praktyczna, praca propagandowo-wychowawcza. W pracy ideowo-wychowawczej nad kształtowaniem socjalistycznej świadomości narodu istotną rolę odgrywają nauki społeczne. Ich rola – jak to wskazało XIII Plenum KC – rośnie w miarę postępu budownictwa socjalistycznego (Od Redakcji, 1963, 4).

A dalej, w tym samym tekście, Redakcja „Kwartalnika Pedagogicznego” wypowiedziała się na temat swoich planów i zwróciła uwagę na istotne zagadnienia pedagogiczne – łączenie teorii z praktyką, potrzebę dyskusji, szkolnictwo eksperymentalne:

„Kwartalnik Pedagogiczny” dla omówienia wymienionych wyżej przykładowo spraw i zagadnień otwiera swoje łamy zapraszając do dyskusji nie tylko pedagogów, ale i przedstawicieli innych nauk (w szczególności społecznych). Dyskusja jest jednym z najskuteczniejszych środków kształtowania poglądów, przekonań i postaw społecznych u pracowników nauki.

Oczekujemy też od wychowawców-praktyków bardziej niż dotąd aktywnego udziału w redagowaniu naszego pisma. Oczekujemy sprawozdań z działalności szkół eksperymentalnych i szkół wiodących jak i opisów indywidualnych prób czy przemyśleń. Postęp w dziedzinie nauk

pedagogicznych uwarunkowany jest ścisłą i systematyczną współpracą teoretyków z prądującymi praktykami. [...]

Pismo nasze gotowe jest w stopniu maksymalnym (w miarę swoich możliwości) realizować zapotrzebowanie społeczne w tym zakresie. Abyśmy jednak to nowe zadanie mogli należycie spełnić trzeba nie tylko żywszego niż dotąd zainteresowania się pismem ze strony nauczycieli-praktyków, ale trzeba, aby zaistniały warunki do bezpośredniego wdrażania do praktyki osiągnięć naukowych (Od Redakcji, 1963, 4).

Ta stylistyka zmieniała się dopiero w okresie, gdy pismem kierował Wincenty Okoń. W minimalnym zakresie pojawiały się nawiązania do ideologii socjalistycznej (Kamińska, 2007, s. 51). Należy jednak pamiętać o przeszłości, gdyż jest to fragment dziejów pedagogiki. Na tę kwestię Redakcja zwróciła uwagę w 2007 r. w numerze jubileuszowym z okazji 50-lecia czasopisma:

Dzieje „Kwartalnika Pedagogicznego” to w znacznej mierze dzieje polskiej pedagogiki. Składają się na nie zarówno prace i osiągnięcia, które wzmacniały rozwój badań nad edukacją, jak również takie wydarzenia i materiały, które pisane na potrzebę chwili i koniunktury politycznej nie wzbudzają już szczególnie silnego naszego zainteresowania badawczego. Warto jednak dziś mieć w pamięci zawilgości naszej, pedagogicznej historii. Dzięki tej pamięci nie traktujemy bezkrytycznie lub obojętnie tego, co wydarza się we współczesnym dyskursie pedagogicznym („Kwartalnik Pedagogiczny” 2007, 4, s. 4).

Redaktorzy naczelni wyznaczali też kierunek tematyczny kwartalnika. W okresie sprawowania tej funkcji przez Bogdana Suchodolskiego dominowała tematyka związana z pedagogiką ogólną, pedagogiką porównawczą i pedagogiką kultury. Łukasz Kurdybacha wprowadził treści związane z historią wychowania i myśli pedagogicznej, a profesorowie Wincenty Okoń i Czesław Kupisiewicz zapoznawali czytelników z wiedzą dydaktyczną i metodologią badań pedagogicznych. Andrea Folkierska nadała „Kwartalnikowi Pedagogicznemu” charakter bardziej filozoficzny, co przejawiało się nie tylko w poruszanej tematyce, ale także w doborze autorów. O filozoficznym podejściu do pedagogiki, a może raczej o związkach pedagogiki z filozofią, świadczy też dobór członków Rady Konsultacyjnej czasopisma. Mirosław S. Szymański kładł nacisk na ukazanie osiągnięć pedagogiki niemieckiej, a także na dyskusję naukową. Redaktor naczelny Adam Fijałkowski publikował artykuły odnoszące się do zagadnień historyczno-oświatowych, ale był też otwarty na problematykę filozoficzną i szeroko rozumianą pedagogikę współczesną.

W całym 65-letnim okresie „Kwartalnik Pedagogiczny” dbał o zachowanie pierwotnego celu pisma, czyli ukazywanie najnowszych wyników badań i interdyscyplinarność, a także współpracę z praktykami. Był też otwarty na podejmowanie dyskusji nad aktualnymi problemami wynikającymi z wyzwań stojących przed pedagogiką w związku ze zmianami społecznymi, politycznymi i reformami

w oświacie. W 2012 r. nowa Redakcja kwartalnika zwróciła uwagę na potrzebę pogodzenia ze sobą „[...] dwóch kontradiktoryjnych celów, jakimi są zmiana i kontynuacja. Zmiana jest niezbędna, aby iść z duchem czasu i sprostać nowym wyzwaniom; kontynuacja zaś jest konieczna, aby zachować tradycję i tożsamość pisma” (Od Redakcji, 2012, s. 3).

Od początku pismo miało ustaloną strukturę, która ulegała niewielkim zmianom. Stałymi działami do dziś są „Artykuły” i „Recenzje”. W okresie początkowym ważnym działem była „Oświata i wychowanie w innych krajach”, a od 1993 r. pod nazwą „Edukacja w innych krajach”. Były one ważnym ukazaniem obrazu funkcjonowania szkolnictwa za granicą i wzbogacały wiedzę z zakresu pedagogiki porównawczej. Artykuły tej kategorii były publikowane do 2002 r.

Redakcja „Kwartalnika Pedagogicznego” otrzymane od autorów teksty, poddawała wnikliwej weryfikacji (dziś – podwójnej tzw. ślepej recenzji), po czym zaakceptowane artykuły zostawały publikowane. W pierwszych latach funkcjonowania pisma redakcji towarzyszyła niepewność o odbiór tekstów w środowisku nauczycieli i pedagogów:

Kiedy przed dziesięć laty podejmowaliśmy decyzję o wydaniu „Kwartalnika Pedagogicznego” towarzyszyły nam różne obawy. Zamierzaliśmy stworzyć pismo poświęcone podstawowym problemom pedagogiki, ale nie byliśmy pewni, czy naukowe środowisko pedagogiczne okaże się intelektualnie dość bogate, aby utrzymać i rozwinąć takie pismo; nie byliśmy też pewni, czy w szerszych kołach nauczycieli, wychowawców, pracowników oświatowych znajdzie ono uznanie, skoro nie będzie dawało rad i wskazówek przydatnych bezpośrednio w pracy codziennej.

Lata, które miały, przekonały nas, że nasze obawy nie były słuszne. Nie narzekaliśmy nigdy na brak materiału redakcyjnego; wręcz przeciwnie – ograniczone ramy naszego pisma mieściły z trudem to wszystko, co było godne druku i co tak chętnie nam nadsyłało. W ciągu tych lat „Kwartalnik Pedagogiczny” stał się centralnym organem polskiej myśli pedagogicznej, wiernym zwierciadłem prowadzonych badań, świadectwem naukowego życia w zakresie pedagogiki, jak również naszych międzynarodowych kontaktów.

Ponad stu autorów zamieściło w tym okresie obszerniejsze rozprawy i artykuły, wielu innych – recenzje i sprawozdania. Wśród tych autorów byli nie tylko pedagogowie, byli także i wybitni specjaliści innych dziedzin, interesujący się problematyką pedagogiczną szerokim rozumieniu tego słowa. Szczególną uwagę zwracamy na młodych pracowników nauki; spora liczba debiutów autorskich dokonywała się na łamach „Kwartalnika” (Od Redakcji, 1966).

Dziś pismo publikuje najnowsze ujęcia problematyki pedagogicznej i wyniki badań uczonych z różnych ośrodków akademickich – krajowych i zagranicznych. Podobnie, jak na początku swoje pierwsze kroki stawiają w nim początkujący adepci nauki. Ostatnio na łamach „Kwartalnika Pedagogicznego” coraz częściej publikują doktoranci. Ich artykuły są początkiem drogi naukowej, dają możliwość ukazania

własnego warsztatu badawczego i dotychczasowych wyników. Możemy też śledzić rozwój naukowy wielu badaczy – począwszy od magistrów, doktorów, doktorów habilitowanych, aż po profesorów.

Trzon publikacyjny stanowiły i stanowią „Artykuły”. Tu czytelnik odnajduje współczesne analizy i refleksje pedagogiczne uczonych, przedstawicieli nie tylko pedagogiki, ale także filozofów, psychologów, socjologów, twórców kultury, działaczy społecznych. Swoje teksty udostępniali twórcy polskiej pedagogiki: Bogdan Nawroczyński, Wincenty Okoń, Bogdan Suchodolski, Ryszard Wroczyński, a także przedstawiciele wielu subdyscyplin pedagogicznych, m.in.: Czesław Czapów (1925–1980), Aleksander Hulek (1916–1993), Anna Mońka-Stanikowa (1917–2007), Jadwiga Nowak (1941–1990), Tadeusz Pasierbiński (1901–1968), Anna Przeclawska (1929–2010), Józef Pólturzycki (1935–2021), Alicja Siemak-Tylikowska, Jadwiga Walczyna (1916–1991), Kazimierz Wojciechowski (1905–1994), Stefan Wołoszyn (1911–2004), Tadeusz Wujek (1927–2002) i inni, których teksty wpisały się w rozwój pedagogiki.

Od 2003 r. „Kwartalnik Pedagogiczny” wprowadził nowy dział „Colloquia”, w którym umieszczane są do dziś artykuły w językach obcych – najczęściej w języku angielskim, ale także niemieckim. Autorami są uczeni polscy i zagraniczni. Niewątpliwie ten dział sprawił, że „Kwartalnik Pedagogiczny” zyskał szerszy krąg odbiorców zagranicznych i wskazał na szerszy międzynarodowy charakter czasopisma.

Na przestrzeni 65 lat poszczególne numery „Kwartalnika Pedagogicznego” zawierały artykuły o różnorodnej tematyce. Na jego łamach, najczęściej w dziale „Kronika”, publikowane były ważne wydarzenia ze świata nauki w kraju i za granicą, a z okazji różnych rocznic, przypomniane były sylwetki wybitnych pedagogów i uczonych zasłużonych dla pedagogiki, m.in.: Bogdana Nawroczyńskiego, Bogdana Suchodolskiego, Wincentego Okonia, Czesława Kupisiewicza, Tadeusza Kotarbińskiego (Kamińska, 2007, s. 62). Odnotowane były także istotne wydarzenia – szczególnie nobilitujące były doktoraty honorowe. Dwukrotnie otrzymał tę godność Wincenty Okoń – w 1980 r. w Akademii Pedagogicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej) (Szymański, 1981, s. 131–132) oraz w 1996 r. w Uniwersytecie Technicznym w Brunszwiku (Nadanie..., 1996, 1, s. 213). Redakcja upamiętniła także doktorat *honoris causa* nadany Bogdanowi Suchodolskiemu w 1983 r. na Uniwersytecie Padewskim, a także odnowienie doktoratu na Uniwersytecie Warszawskim w 1984 r. (Kamińska, 2007, s. 63–65). W 1992 r. godność tę otrzymał także Stefan Wołoszyn w Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego, a w 2004 r. Tadeusz Lewowicki w Uniwersytecie Opolskim (Okoń, 2004, s. 220).

„Kwartalnik Pedagogiczny” donosił także o przyznaniu doktoratów honorowych z inicjatywy Wydziału Pedagogicznego UW na Uniwersytecie Warszawskim dla Jeana Piageta (1896–1980) w 1958 r., Astrid Lindgren (1907–2002) w 1989 r. oraz Oskara Anweilera (1925–2020) (Szymański, 2007, s. 19; Marek, 2007, s. 22–31).

Od czasu do czasu pojawiały się numery poświęcone jednemu zagadnieniu, skupione na prezentacji wyników badań w tej dziedzinie lub teksty referatów konferencyjnych, a także zeszyty tematyczne z okazji przypadających jubileuszy. W ostatnim piętnastoleciu takich zeszytów ukazało się piętnaście. Były one wydawane zwykle pod redakcją jednej osoby lub zespołu.

Publikowane tematyczne numery poruszały ważne i aktualne zagadnienia odnoszące się do praktyki pedagogicznej, ale też podbudowane rozważaniami teoretycznymi. W 2009 r. ukazał się numer 4 *Problemy pedagogiczne w erze cyfrowej*, przygotowany pod redakcją Iwony Chranowskiej, prof. z Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu, zajmującej się pedagogiką specjalną i wczesnoszkolną. W zeszycie zamieszczone były teksty dotyczące życia w cyberprzestrzeni – zagadnień wówczas obecnych już w rzeczywistości społecznej, ale jeszcze dość nowych, a dziś będących codziennością pracy pedagoga. Autorzy omawiali m.in. zagadnienia agresji i mobbingu w cyberprzestrzeni, cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży, komunikacji w cyberprzestrzeni, wirtualności w szkole, a także zwrócili uwagę na funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w świecie nowoczesnych technologii. Teksty były niewątpliwie zasygnalizowaniem ważnych wychowawczo zagadnień, ale też pokazały jakie wyzwania staje przed pedagogami. Ważne pedagogiczne kwestie przedstawili autorzy zeszytu drugiego z 2010 r. *Pedagogika seksualna*, pod redakcją prof. Zbigniewa Izdebskiego z Wydziału Pedagogicznego UW, specjalisty edukacji zdrowotnej i seksualnej. Podkreślili oni znaczenie wspomagania rozwoju seksualnego człowieka, potrzebę więzi emocjonalnej, profilaktykę HIV/AIDS oraz edukację seksualną i bariery tejsze w Polsce i w innych krajach.

O miejscu edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej w systemie edukacyjnym, jej wyzwaniach i szansach, modernizacji i możliwościach wczesnego nauczania języka angielskiego traktował numer pierwszy z 2011 r. *Edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna*, który przygotowała Małgorzata Karwowska-Struczyk, prof. z Wydziału Pedagogicznego UW, specjalistka edukacji wczesnoszkolnej.

Na istotne zagadnienie pedagogiki opiekuńczej zwróciła uwagę prof. Maria Kolankiewicz z Wydziału Pedagogicznego UW, specjalistka pedagogiki opiekuńczej oraz Dominique Fablet (1953–2013), prof. z Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Paris Ouest Nanterre la Défense. W 2012 r. przygotowały trzeci numer „Kwartalnika Pedagogicznego” *Rodziny zastępcze z pomocą rodzinom biologicznym*. W tym wydaniu swoje artykuły zaprezentowali polscy, angielscy i francuscy uczeni zainteresowani problematyką opiekuńczo-wychowawczą. Maria Kolankiewicz

zwróciła uwagę, że wciąż żywa jest dyskusja nad problematyką pieczy zastępczej. Zaowocowała ona już, co prawda, wprowadzeniem zmian prawnych i organizacyjnych, ale wciąż „można czuć niedosyt rozważań teoretycznych i dyskusji nad pojęciami, które wciąż stosujemy, choć kryją się już pod nimi nieco różne znaczenia” (Kolankiewicz, 2012a, s. 5). I właśnie o tych wątpliwościach terminologicznych traktował też artykuł *Zmiany funkcji rodzin zastępczych* (Kolankiewicz, 2012b).

Zeszyty tematyczne odwołujące się do zagadnień filozofii edukacji przygotowali: w 2015 r. Andrzej Wierciński – profesor pracujący wówczas w Albert-Ludwigs-Universität we Freiburgu i Małgorzata Przanowska – adiunkt z Wydziału Pedagogicznego UW: *Między hermeneutyką a edukacją: inspiracje, intuicje, interakcje. Between Hermeneutics and Education: Inspiration, Insight, and Impacts* (nr 2/2015) i w 2017 r. Seweryn Blandzi, prof. z Instytutu Filozofii i Socjologii PAN oraz Małgorzata Przanowska: *Filozofia a pedagogika. Polisemiczność źródeł, kontekstów i granic* (2017). Zeszyty zawierały teksty autorów polskich i zagranicznych, których połączyła wieloletnia współpraca i udział w konferencjach.

Rozważania dotyczące kształcenia uniwersyteckiego podjął w 2016 r. Rafał Godoń w trzecim numerze Kwartalnika, zatytułowanym: *Uniwersytet dzisiaj: wyzwania dla szkolnictwa wyższego. University today: challenges for tertiary education*. W tym zeszycie zostały opublikowane teksty z międzynarodowej konferencji pod tym samym tytułem, ale dołączyli także inni autorzy podejmujący refleksję nad istotą kształcenia uniwersyteckiego i uniwersytetami jako instytucjami kształcenia. Sprawa przyszłości uniwersytetów jest bowiem ciągle żywa, a jak napisał Rafał Godoń:

Nieustanne zmiany w systemie szkolnictwa, a także społeczna i kulturowa transformacja młodzieży którą kształcimy w ramach naszej codziennej praktyki edukacyjnej w uniwersytetach i szkołach wyższych powodują, że sprawa tego, czym obecnie jest uniwersytet i jaka jest dziś jego rola, wciąż stoją pod znakiem zapytania. Co gorsza, wydaje się, że wcale nie zanosi się na to, aby sytuacja uniwersytetu miała się radykalnie poprawić. I nie jest to ocena doraźna czy polityczna, lecz sąd, który dotyczy istoty kształcenia uniwersyteckiego.

Wciąż nie zdołaliśmy przecież przeprowadzić na tyle gruntownej debaty publicznej, aby sprawa uniwersytetu nie tyle wygasła, lecz by została rozpoznana jako rzeczywisty i palący problem współczesnej kultury pedagogicznej (2016, s. 8).

O zagadnieniach dotyczących dydaktyki szkolnej, kształcenia, zdolności uczniów, możliwości uczenia się i ewaluacji edukacyjnej traktowały dwa numery tematyczne: numer 4 z 2015 r. przygotowany pod redakcją Barbary Ciżkowicz, prof. z Instytutu Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, specjalistki metodologii badań społecznych oraz numer 1 z 2019 r.: *Przestrzenie uczenia się*, pod redakcją Marii Groenwald i Grażyny Szyling z Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego, specjalistek z zakresu dydaktyki.

Problemy szkoły i kształcenia, przyszłości zawodu nauczycielskiego zostały poruszone w 2014 r. w monotematycznym numerze wydanym pod redakcją prof. Anny Wiłkomirskiej – dziekan Wydziału Pedagogicznego UW, specjalistki polityki edukacyjnej i socjologii edukacji, która przygotowała numer poświęcony pamięci Anny Radziwiłł (1939–2009): *In memoriam Anny Radziwiłł* (1–2/2014). Numer był pokłosiem konferencji: „Dylematy polskiej edukacji. In memoriam Anny Radziwiłł”, która odbyła się w 2013 r. w Warszawie i w Sichowie – rodzinnej miejscowości tej znanej pedagog. Autorzy tekstów zamieszczonych w „Kwartalniku Pedagogicznym” ukazali biografię, działalność pedagogiczną i polityczną, a także ideologię wychowawczą Anny Radziwiłł. Poza tym opublikowane były także wspomnienia o Annie Radziwiłł oraz teksty odnoszące się do przeszłości oświatowej dóbr staszowskich i roli Radziwiłłów w rozwoju oświaty w regionie oraz dzisiejsze spojrzenie na problemy edukacyjne: etos zawodu nauczycielskiego, zadania wychowawcze szkoły, awans zawodowy nauczycieli.

Zeszyty tematyczne odwoływały się także do historii edukacji. „Kwartalnik Pedagogiczny” upamiętniał przeszłość edukacyjną instytucji i jednostek naukowych. Z okazji 200-lecia Uniwersytetu Warszawskiego ukazał się zeszyt tematyczny *Z dziejów Uniwersytetu Warszawskiego*, pod redakcją Janiny Kamińskiej z Wydziału Pedagogicznego UW (3/2017). Teksty ukazały nieznane dotąd wątki pracy UW: współpracę z Liceum Krzemienieckim, kształcenie nauczycieli, losy wychowanków, rolę UW w samokształceniu, aktywność studentów, tajną działalność w czasie II wojny światowej, a także tworzenie filii UW w Białymstoku.

Okazją do wydania dwóch numerów tematycznych był jubileusz 60-lecia Wydziału Pedagogicznego UW. Wówczas, pod redakcją Adama Fijałkowskiego i Janiny Kamińskiej, specjalistów historii wychowania, ukazały się artykuły poświęcone pamięci profesorów Wydziału oraz ich tekstom, które ukazywały się na łamach „Kwartalnika Pedagogicznego” (3/2014 i nr 4/2014).

Jubileusz 50-lecia Zakładu Teorii Wychowania Estetycznego Wydziału Pedagogicznego UW był okazją do przygotowania numeru tematycznego: *50-lecie Zakładu Teorii Wychowania Estetycznego na Uniwersytecie Warszawskim* (4/2017). Ten numer przygotował zespół pod redakcją prof. Krystyny Pankowskiej oraz adiunktów: Barbary Kwiatkowskiej-Tybulewicz i Mariusza Samoraja, specjalistów pedagogiki kultury i wychowania estetycznego Wydziału Pedagogicznego UW. Włączyli do tomu teksty referatów wygłoszonych podczas konferencji poświęconej jubileuszowi oraz artykuły traktujące o przeszłości teorii wychowania estetycznego na UW, ale także przyszłości dyscypliny. Profesor Irena Wojnar napisała wówczas o nadziejach, spełnieniach i porażkach (Wojnar, 2017, s. 17–40).

Redakcja „Kwartalnika Pedagogicznego” uczciła też 100-lecie odzyskania przez Polskę Niepodległości. Redaktor naczelny Adam Fijałkowski i Piotr Zańko przygotowali numer: *Edukacyjne narracje o polskim patriotyzmie – w stulecie odzyskania*

Niepodległości (4/2018). Była to okazja do spojrzenia na zagadnienie patriotyzmu z różnych perspektyw: historycznej, kulturowej, obywatelskiej. Poza tym redaktorzy opublikowali także teksty odnoszące się do aktywności oświatowej na ziemiach polskich w II Rzeczypospolitej. Zeszyt zamyka rozmowa Adama Fijałkowskiego z Ireną Wojnar, którą redaktor naczelny nazwał „świadkiem historii”. Profesor Wojnar wspomniała lata swojego przedwojennego kształcenia – patriotycznego i obywatelskiego, swoje lektury szkolne, a następnie czasy powojenne i studia na UW, a następnie pracę na uczelni, z którą związana była przez cały okres aktywności naukowej (Wojnar, Fijałkowski 2018, s. 288–302).

Zakończenie

„Kwartalnik Pedagogiczny” od początku swego istnienia jest czasopismem Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego. Niezależnie od zmian nazw Wydziału – Wydział Pedagogiczny (1959–1968), Wydział Psychologii i Pedagogiki (1968–1979), Wydział Pedagogiki (1980–1982), Wydział Pedagogiczny (od 1982 do dziś), zawsze był czasopismem warszawskiego środowiska pedagogicznego, który włączał do współpracy polskich i zagranicznych autorów reprezentujących różne spojrzenia na zagadnienia pedagogiczne, rozumiejących potrzebę interdyscyplinarności i otwartości badawczej.

Dziś jest uznanym pismem w środowisku naukowym, obecnym na listach: European Reference Index for the Humanities (ERIH), Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), a także na liście czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa.

Należy wyrazić nadzieję, że jeszcze wiele lat „Kwartalnik Pedagogiczny” będzie czasopismem skupiającym pedagogów i przedstawicieli różnych dyscyplin, którzy poruszając problematykę bliską pedagogom, przyczynią się do wzbogacenia tej dziedziny wiedzy, jaką jest pedagogika.

Warto podjąć szczegółowe badania nad przygotowaniem monografii na temat „Kwartalnika Pedagogicznego”. Taka praca pokazałaby nie tylko historię czasopisma i ludzi z nim związanych, ale także jego funkcje, dorobek publikacyjny oraz tradycję i zmiany. Wskazane byłoby ujęcie komparatystyczne, które umożliwiłoby spojrzenie na „Kwartalnik Pedagogiczny” na tle innych czasopism pedagogicznych w kraju.

„Kwartalnik Pedagogiczny” 1956–1969

Komitet redakcyjny	
Redaktor naczelny	Bogdan Suchodolski
Sekretarz	Eugenia Dąbrowska
Członkowie	Eustachy Kuroczko (tylko w 1956 r.) Wincenty Okoń Ryszard Wroczyński Wiktor Szczerba od 1957 r.
Rada Redakcyjna 1956–1959	
Członkowie	Józef Kwiatek Zygmunt Mysłakowski Kazimierz Sośnicki Stanisław Tync

„Kwartalnik Pedagogiczny” 1970–1973

Redakcja	
Redaktor naczelny	Łukasz Kurdybacha
Sekretarz	Krzysztof Kruszewski w latach 1970–1971 Tadeusz Lewowicki od 1971
Członkowie	Czesław Dejnarrowicz Stanisław Mika Heliodor Muszyński Wincenty Okoń Tadeusz Wujek

„Kwartalnik Pedagogiczny” 1974–1984

Redakcja	
Redaktor naczelny	Wincenty Okoń
Sekretarz	Tadeusz Lewowicki do 1975 Stefan Mieszalski 1975–1981 Elżbieta Putkiewicz 1981–1982 Stefan Mieszalski ponownie od 1983
Członkowie	Czesław Kupisiewicz Ryszard Wroczyński Jadwiga Walczyna od 1977 Czesław Banach od 1977 Stefan Wołoszyn od 1981 Krzysztof Kruszewski od 1984

Rada Redakcyjna	
Przewodniczący	Bogdan Suchodolski
Członkowie	Ludwik Bandura Jan Konopnicki Karol Kotłowski Czesław Kupisiewicz Tadeusz Lewowicki Heliodor Muszyński Tadeusz Nowacki Wincenty Okoń Mieczysław Pęcherski Jan Szczepański Stefan Wołoszyn Ryszard Wroczyński Władysław Zaczyński

„Kwartalnik Pedagogiczny” 1985–1992

Redakcja	
Redaktor naczelny	Czesław Kupisiewicz
Sekretarz	Stefan Mieszalski
Członkowie	Krzysztof Kruszewski Anna Przeclawska Krzysztof Konarzewski od 1987 r.
Rada Redakcyjna	
Przewodniczący	Bogdan Suchodolski
Członkowie	Karol Kotłowski Czesław Kupisiewicz Tadeusz Lewowicki Heliodor Muszyński Tadeusz Nowacki Wincenty Okoń Mieczysław Pęcherski do 1988 r. Jan Szczepański Stefan Wołoszyn Ryszard Wroczyński Władysław Zaczyński

„Kwartalnik Pedagogiczny” 1992–2011/2012

Redakcja	
Redaktor naczelny	Andrea Folkierska
Sekretarz	Monika Węgierek (od 1995 r. Węgierek-Darman) 1992–1996 Przemysław Kilczuk 1997–2001 Rafał Godoń od 2001
Członkowie	Krzysztof Konarzewski do 1993 r. Miroslaw S. Szymański Kalina Bartnicka od 1994 r.
Rada Programowa	
Przewodnicząca	Andrea Folkierska
Członkowie	Jan Czapiński do 2003 r. Krzysztof Kiciński Robert Kwaśnica Zbigniew Kwieciński Joanna Rutkowiak Irena Szybiak Hanna Świda-Ziemba do 2010 Lech Witkowski
Rada Konsultacyjna od 2004 r.	
Członkowie	Oskar Anweiler (Universität Bochum, Niemcy) Wilfred Carr (University of Sheffield, Wielka Brytania), Ilan Gur-Ze'ev (University of Haifa, Izrael), Pádraig Hogan (National University of Ireland – Maynooth, Irlandia), Wolfgang Hörner (Universität Leipzig, Niemcy), Volker Kraft (Christian-Albrechts-Universität Kiel, Niemcy) Terence H. McLaughlin (University of London i St. Edmund's College, Cambridge, Wielka Brytania) do 2006 Wolfgang Mitter (Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung, Niemcy) Michael Peters (University of Glasgow, Wielka Brytania; University of Auckland, Nowa Zelandia, University of Illinois at Urbana-Champaign, USA) Klaus Prange (Niemcy) Judith Suissa (University of London, Wielka Brytania) od 2009 Christoph Wulf (Freie Universität Berlin, Niemcy)

„Kwartalnik Pedagogiczny” 2012–2013

Redakcja	
Redaktor naczelny	Mirosław S. Szymański od 1 IX 2012
Sekretarz	Jan Rutkowski
Członkowie	Adam Fijałkowski Anna Wilkomirska
Redaktorzy tematyczni	
Adam Fijałkowski – historia wychowania i myśli Janusz Gęsicki – socjologia oświaty Stefan Kwiatkowski – pedagogika pracy Jan Rutkowski – filozofia edukacji, pedagogika ogólna Mirosław S. Szymański – pedagogika porównawcza, pedagogika ogólna Anna Wilkomirska – socjologia edukacji, polityka edukacji Małgorzata Karwowska-Struczyk – edukacja wczesnoszkolna	
Międzynarodowa Rada Naukowa, Programowa i Konsultacyjna	
Przewodniczący	Mirosław S. Szymański
Członkowie	Oskar Anweiler (Polska Akademia Nauk, Universität Bochum, Niemcy) Ewa Czerniawska (Uniwersytet Warszawski) Hans Döbert (Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung, Niemcy) Sambor Grucza (Uniwersytet Warszawski) Jürgen Helmchen (Uniwersytet w Münster, Niemcy) Wolfgang Hörner (Universität Leipzig, Niemcy), Yoichi Kiuchi (Uniwersytet Naruto-shi, Japonia) Krzysztof Kosela (Uniwersytet Warszawski) Viera Kurnicov (Uniwersytet w Nitrze, Słowacja) Josef Malach (Uniwersytet w Ostrawie, Słowacja) Wilfred Carr (University of Sheffield, Wielka Brytania), Ilan Gur-Ze'ev (University of Haifa, Izrael), Pádraig Hogan (National University of Ireland – Maynooth, Irlandia), Wolfgang Mitter (Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung, Niemcy) Nella Nyczkało (Narodowa Akademia Nauk Pedagogicznych Ukrainy) Jirzi Prokop (Uniwersytet Karola w Pradze) Dietmar Waterkamp (Uniwersytet w Dreźnie, Niemcy) Anna Wilkomirska (Uniwersytet Warszawski)

„Kwartalnik Pedagogiczny” 2013–1/2021

Rada redakcyjna	
Redaktor naczelny	Adam Fijałkowski
Sekretarz	Maja Bogajczyk do 2014 3/2014 i 4/2014 bez sekretarza Piotr Zańko od 2015 do 2016 Magdalena Rzepka od 2017 do 1/2019 Joanna Dobkowska od 2/2019
Członkowie	Adam Fijałkowski Anna Kowalewska od 1/2017 do 2/2018 Jan Rutkowski do 1/2019 Mirosław S. Szymański do 2/2018 Anna Wilkomirska do 1/2019 Piotr Zańko od 1/2017 do 1/2019 Małgorzata Żytko od 1/2017 do 2/2018 Anna Jawor od 2/2019 Grzegorz Szumski od 2/2019
Redaktorzy tematyczni	
Adam Fijałkowski – historia wychowania i myśli pedagogicznej do 4/2016 Janina Kamińska – historia wychowania i myśli pedagogicznej od 1/2017 Janusz Gęsicki – socjologia oświaty Stefan Kwiatkowski – pedagogika pracy Jan Rutkowski – filozofia edukacji, pedagogika ogólna do 4/2016 Małgorzata Przanowska – filozofia edukacji od 1/2017 Mirosław S. Szymański – pedagogika porównawcza, pedagogika ogólna Anna Wilkomirska – socjologia edukacji, polityka edukacji do 4/2016 Małgorzata Karwowska-Struczyk – edukacja wczesnoszkolna	
Międzynarodowa Rada Naukowa, Programowa i Konsultacyjna	
Przewodniczący	Mirosław S. Szymański Krystyna Pankowska od 1/2017 od 3/2018 Rada działała bez przewodniczącego
Członkowie	Oskar Anweiler (Polska Akademia Nauk, Universität Bochum, Niemcy) Vitaliy Bezrogov (Russian Academy of Education, Moskwa, Federacja Rosyjska) Marcelo Caruso (Humboldt–Universität zu Berlin, Niemcy) od 1/2017 Ewa Czerniawska (Uniwersytet Warszawski) do 3/2018 Marc Depaepe (Katholieke Universiteit Leuven, Belgia) Hans Döbert (Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung, Niemcy) Fausto Finazzi (Università degli Studi “Niccolò Cusano” di Roma, Włochy) od 1/2017 Sambor Grucza (Uniwersytet Warszawski) Jiří Hnilica (Univerzita Karlova, Praha, Republika Czeska) od 3/2018 Jürgen Helmchen (Uniwersytet w Münster, Niemcy) do 2/2018 Wolfgang Hörner (Universität Leipzig, Niemcy) do 2/2018 Janina Kamińska (Uniwersytet Warszawski) od 3/2018 Małgorzata Karwowska-Struczyk (Uniwersytet Warszawski) od 3/2018 Yoichi Kiuchi (Uniwersytet Naruto-shi, Japonia)

Członkowie	<p>Krzysztof Kosela (Uniwersytet Warszawski)</p> <p>Anna Kowalewska (Uniwersytet Warszawski) od 3/2018</p> <p>Viera Kurincová (Uniwersytet w Nitrze, Słowacja)</p> <p>Stefan Kwiatkowski (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej) od 3/2018</p> <p>Donatella Lombello (Università degli Studi di Padova, Włochy) od 1/2017</p> <p>Josef Malach (Uniwersytet w Ostrawie, Słowacja)</p> <p>Wolfgang Mitter (Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung, Niemcy) do 4/2016</p> <p>Nella Nyczkało (Narodowa Akademia Nauk Pedagogicznych Ukrainy)</p> <p>Krystyna Pankowska (Uniwersytet Warszawski)</p> <p>Jiří Prokop (Uniwersytet Karola w Pradze)</p> <p>Małgorzata Przanowska (Uniwersytet Warszawski)</p> <p>Zoltán András Szabó (Eötvös Loránd University Tudományegyetem (Uniwersytet Budapesztański im. Loránda Eötvösa, Węgry) od 3/2018</p> <p>Mirosław S. Szymański (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Polska) od 1/2017</p> <p>Mara R. Wade (University of Illinois at Urbana–Champaign, Urbana, Illinois, USA) od 3/2018</p> <p>Dietmar Waterkamp (Uniwersytet w Dreźnie, Niemcy)</p> <p>Małgorzata Żytko (Uniwersytet Warszawski) od 3/2018</p>
------------	--

„Kwartalnik Pedagogiczny” od 2/2021

Redakcja	
Redaktor naczelny	Prof. zw. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak
Sekretarz	mgr Paulina Nowak
Redaktorzy	dr Joanna Dobkowska dr hab. Elżbieta Durys, prof. ucz. dr hab. Agnieszka Naumiuk dr hab. Grzegorz Szumski, prof. ucz.
Rada Naukowa	
Prof. Michael W. Apple, University of Wisconsin-Madison, USA oraz Northeast Normal University, Changchun, Chiny Prof. Gert Biesta, Maynooth University, Irlandia; The University of Edinburgh, Szkocja; University of Humanistic Studies, Holandia Prof. Maria Assunção Flores, University of Minho, Portugalia Prof. A. Lin Goodwin, University of Hong Kong, Hongkong Prof. Eric Mangez, University of Louvain, Belgia Prof. Joe O'Hara, Dublin City University, Irlandia Prof. Qing Gu, University College London, Wielka Brytania Prof. Barbara Schneider, John A. Hannah University, College of Education and the Department of Sociology, USA Prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Dr hab. Anna Odrowąż-Coates, prof. APS, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie Prof. dr hab. Krzysztof Rubacha, Uniwersytet Mikołaja Kopernika Prof. dr hab. Bogusław Śliwerski, Uniwersytet Łódzki Prof. dr hab. Tomasz Szkudlarek, Uniwersytet Gdański	

Dodatek – linki z informacją o zagranicznych członkach obecnej Rady Naukowej

- Barbara L. Schneider: <https://msu.edu/honoredfaculty/directory/schneider-l-barabara.html> (otwarty 17.09.2021)
- Eric Mangez: <https://uclouvain.academia.edu/EricMangez> (otwarty 17.09.2021)
- Gert Biesta: <https://www.gertbiesta.com/> (otwarty 20.09.2021)
- Maria Assunção Flores: <https://ifte.kpfu.ru/en/speakers/maria-assuncao-flores-2/> (otwarty 17.09.2021)
- Michael W. Apple: <https://lakis.wisc.edu/staff/apple-michael-w/> (otwarty 20.09.2021)
- Joe O'Hara: <https://www.dcu.ie/policy-and-practice/people/joe-ohara> (otwarty 17.09.2021)
- Qing Gu Professor: <https://www.ucl.ac.uk/ioe/news/2021/jul/ioe-professor-joins-government-panel-leadership> (otwarty 2.11.2021)

References

- Bartnicka, K. (2004). Łukasz Kurdybacha – twórca Pracowni Dziejów Oświaty (1907–1972), W: J. Schiller, L. Zasztowt (red.). *Instytut Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk w latach 1953–2003. Księga Jubileuszowa* (s. 109–149). Warszawa: Instytut Historii Nauki PAN, Retro-Art.
- 10-letni spis treści nr 1–1956–4(38)–1965 [„Kwartalnika Pedagogicznego”], (1966). *Kwartalnik Pedagogiczny*.
- Fijałkowski, A. (2016). 60 lat „Kwartalnika Pedagogicznego”. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 2, 9–15.
- Godoń, R. (2016). Uniwersytet dzisiaj: wyzwania dla szkolnictwa wyższego. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 3, 7–8.
- Kamińska, J. (2004). Dzieje Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego. Zarys. W: J. Kamińska (red.). *Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego. Jubileusz pięćdziesięciolecia* (s. 7–48). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Kamińska, J. (2007a). „Kwartalnik Pedagogiczny” 1956–2006. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 4, 35–74.
- Kamińska, J. (2007b). „Kwartalnik Pedagogiczny” 1956–2006. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 4, 79–95.
- Kamińska, J. (2007c). 50 lat „Kwartalnika Pedagogicznego”. *Rocznik Pedagogiczny*, 30, 175–191
- Kamińska, J. (2014a). Pamięci zmarłych profesorów Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego – przedstawicieli pedagogiki ogólnej, historii wychowania, dydaktyki. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 3, 37–52.
- Kamińska, J. (2014b). Pamięci zmarłych profesorów Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego – przedstawicieli pedagogiki społecznej, andragogiki, pedagogiki specjalnej, edukacji początkowej, pedagogiki porównawczej, animacji społeczno-kulturalnej. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 4, 9–33.
- Kolankiewicz, M. (2012a). Wstęp. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 3, 5–7.
- Kolankiewicz, M. (2012b). Zmiany funkcji rodzin zastępczych. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 3, 9–48.
- Kupisiewicz, Cz., Wojnar, I. (1986). Rozmowa z profesorem Bogdanem Suchodolskim. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 4, 3–14
- Marek, F.A. (2007). Opinia dla Senatu Uniwersytetu Warszawskiego w związku z nadaniem tytułu doktora honoris causa Profesorowi Oskarowi Anweilerowi. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 4, 22–28.

- Nadanie doktoratu honoris causa Profesorowi Wincentemu Okoniowi [słowo od Redakcji] (1996). *Kwartalnik Pedagogiczny*, 1, 213.
- Od Redakcji (1963), *Kwartalnik Pedagogiczny*, 4, I–III.
- Od Redakcji (2012). *Kwartalnik Pedagogiczny*, 1, 13.
- Okoń, W. (2004). *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Ostrowska, T. (1975a). Czasopisma w nauce (I). *Przegląd Humanistyczny*, 9, 59–73.
- Ostrowska, T. (1975b). Czasopisma w nauce (II). *Przegląd Humanistyczny*, 10, 57–68.
- Przemówienie dziekana Wydziału Pedagogicznego UW, Profesora Mirosława S. Szymańskiego (2007). *Kwartalnik Pedagogiczny*, 4, 18–21.
- Skład osobowy uczelni na rok 1957–1958. (1957). Warszawa: Zasoby archiwalne Pracowni Historii Oświaty i Wychowania, Wydział Pedagogiczny UW.
- Skład Uniwersytetu na rok akademicki 1956–1957, (1956). Warszawa: Zasoby archiwalne Pracowni Historii Oświaty i Wychowania, Wydział Pedagogiczny UW.
- Spis treści numerów 1(15)–4(18) Rok V „Kwartalnika Pedagogicznego” (1960). *Kwartalnik Pedagogiczny*, 1, 1–24.
- Szulakiewicz, W. (2004). *Rozprawy z Dziejów Oświaty (1958–2003). Studium z historii czasopisma*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Szulakiewicz, W. (2006). *Historia oświaty i wychowania w Polsce 1944–1956*. Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Szymański, M. S. (1981). Doktorat honoris causa dla Wincentego Okonia. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 3, 131–132
- Wojnar, I. (2017). Zakład Teorii Wychowania Estetycznego na Uniwersytecie Warszawskim 1967–2007. Nadzieje–spełnienia–porażki. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 4, 17–40.
- Wojnar, I., Fijałkowski, A. (2014). O początkach Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego i „Kwartalnika Pedagogicznego”. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 3(233), 77–94.